

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Kirjaamo
PL 29
00023 Valtioneuvosto

LAUSUNTO: Esitys laiksi Taiteen edistämiskeskuksesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausuntopyyntö: 18/010/2010 23.6.2010

Kiitämme Suomen Säveltäjät ry:lle annetusta mahdollisuudesta lausua tästä luovan säveltäjäkannalta erittäin tärkeästä asiasta.

Pidämme taidetoimikuntalaitoksen itsenäisyyttä ja riippumattomuutta erittäin merkityksellisenä asiana. Taiteenedistämiskeskuksella tulisi olla hallitus tai vastaava elin. Emme kannata kirjastoapurahojen siirtämistä musiikkitoimikunnan alaisuuteen. Lasten kulttuurilla tulee jatkossakin olla oma jaostonsa. Toimikuntien jäsenet on edelleenkin valittava järjestöjen ehdottamista henkilöistä. Esittelijävastuuta ei tule siirtää toimikunnilta virkamiehille. Taiteilijaprofessorin virkojen muuttaminen pitkiksi apurahoiksi voi olla hyvä järjestely.

Olemme perehtyneet ministeriön laatimaan luonnokseen hallituksen esitykseksi Eduskunnalle laiksi Taiteen edistämiskeskuksesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Edustajamme oli myös läsnä 10.8. järjestetyssä kuulemistilaisuudessa.

Ymmärrämme hyvin opetusministeriön tarpeen kehittää ja tehostaa taiteen edistämisyhteistyötä. Taiteen kenttä on muuttunut merkittävästi viimeisen neljänkymmenen vuoden aikana, taiteen tekemisen muodot ja taiteilijoiden tarpeet monipuolistuneet, ja paineet tulosvastuuseen kasvaneet muiden instituutioiden tapaan. Näkemyksemme mukaan taidetoimikuntalaitos on toiminut nykyiselläänkin varsin hyvin ja sopeutunut joustavasti muuttuviin tilanteisiin. Toivomme, että hallinnollinen uudistustarve ei heikennä mahdollisuutta käyttää kunkin alan tuen arvioinnissa parasta mahdollista asiantuntemusta.

Taiteen edistämiskeskus

Erityisen tärkeitä ja kannatettavia ominaisuuksia suomalaisessa taidehallintojärjestelmässä ovat olleet vertaisarviointi, taidetoimikuntien riippumattomuus sekä mahdollisuus vaikuttaa kulttuuripolitiikan linjauksiin. Pidämme tärkeänä sitä, että nämä piirteet säilyvät myös tulevassa Taiteen edistämiskeskuksessa.

Kuten kuulemistilaisuudessa moneen kertaan tuotiin esiin, taidehallinnon päätöksenteon pieni etäisyys valtiovallasta on ollut erinomainen asia. Tällainen menettely on ainoa mahdollisuus, jotta taiteelle elintärkeä puolueettomuus ja riippumattomuus toteutuisivat tulevaisuudessakin. Taiteen edistämiskeskuksella tulee olla myös hallintoelin, hallitus tai muu vastaava, joka tarjoaa mahdollisuuden taiteen alojen keskinäiseen vuorovaikutukseen ja taidepoliittiseen keskusteluun sekä taidepoliittisiin linjauksiin.

Toimikunnat

Toimikuntien määrän supistaminen voi muodostua ongelmaksi. Takaako toimikuntien vähentäminen viiteen ja luottamushenkilöiden määrän pienentäminen 100 henkilön verran jatkossa riittävän taiteen asiantuntemuksen. Korvaavatko saavutettavat kustannus- ja rationalisointihyödyt syntyvät heikennykset asiantuntijuudessa?

Pidämme erittäin tärkeänä, että Lastenkulttuurijaostoa ei lakkauteta. Lasten kulttuurin tulisi olla valtiovallan ja taiteen erityissuojeluksessa ja sen tulisi saada oma erityisasemansa myös Taiteen edistämiskeskuksessa. On suuri vaara, että lasten kulttuuri häviää taidetoimikuntien muiden tehtävien alle ja näin ollen sen asema heikkenisi dramaattisesti nykyisestä.

Emme kannata musiikin kirjastoapurahajaoston lakkauttamista. Katsomme, että on järkevää hajauttaa apurahojen jakoa useammille tahoille, jotta päätöksenteko ei keskity samoille henkilöille. Kirjastoapurahat säilyvät näin selkeänä ja tärkeänä vaihtoehtona ja täydennyksenä valtion taiteilija-apurahoille.

Toimikuntien jäsenet

Toivomme, että myös jatkossa taiteilija- ja asiantuntijajärjestöt ovat ratkaisevassa asemassa, kun toimikuntien jäseniä valitaan. Viime kädessä kohtalonkysymys on se, että kukin toimikunta koostuu pätevistä, paneutuvista ja laaja-alaisista asiantuntijoista. Järjestöissä on uskoaksemme paras tieto parhaista ja sopivista asiantuntijoista. Näissä tunnetaan parhaiten myös alueelliset ja vähemmistöjen tarpeet. Sinänsä tärkeät tasa-arvokysymykset eivät voi mennä asiantuntemuksen edelle.

Tämä koskee myös alueellisia taidetoimikuntia, jotka pitäisi niin ikään nimittää tehtyjen ehdotusten pohjalta. Jos toimikuntien jäseniä valitaan muin kuin ammatillisin perustein, on vaarana että puoluepolitiikka tulee mukaan alue- ja vähemmistöpolitiikan mukana. On myös eri asia tukea taiteen ammattimaista toimintaa kuin sen harrastusta.

Esittelijävastuuta ei pidä siirtää ministeriön virastolle. Vain perehtymällä kunnollisesti hakemusmateriaaliin voivat toimikunnat tehdä kestäviä ja oikeudenmukaisia ratkaisuja. Jos toimikuntien työkentelyssä on ilmennyt käytännön ongelmia, tulisi valintaprosessia tehostaa muilla keinoin sen sijaan, että esittelyvastuu siirretään pois toimikunnilta. Toimikuntien jäsenten toiminnan helpottamiseksi olisi perusteltua, että hakemusten käsittely siirtyisi verkkoon, jolloin myös pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuvien jäsenten olisi mahdollista perusteellisesti perehtyä hakemuksiin etukäteen. Toimikuntien laajuus ja vaihtuvuus takaavat sen, että näkemyksissä on varmasti enemmän diversiteettiä kuin yhden esittelijän tekemässä esityksessä.

Pyydämme myös harkitsemaan mahdollisuutta nimetä toimikuntien kaikille jäsenille henkilökohtaiset varajäsenet, kuten on kirjastoapurahajaostossa.

Pitkät apurahat

Taiteilijaprofessorin virkojen muuttaminen pitkiksi apurahoiksi on kannatettava ehdotus. Pidämme järkevänä ajatuksena jakaa hakemuksetta pitkiä, 5-10 vuoden apurahoja ansioituneille tekijöille. Jaon porrastaminen useammille vuosille olisi niin ikään hyvä ajatus. Tällaisen pitkän apurahan myöntämistä pidämme tunnustuksena. Näkemyksemme mukaan tällaisen pitkän apurahan saanutta henkilöä ei tulisi palkita muilla valtion tunnustuspalkinnoilla apurahan nauttimisen aikana.

Alueelliset taidetoimikunnat

Alueellisissa toimikunnissa mahdollisesti tapahtuva valmistelutyön keskittäminen koskee toivottavasti vain hallinnollista puolta. Kuntaliitosten yhteydessä ja kuntatalouden paineessa lakkautetaan jatkuvasti kulttuurisihteerin virkoja. Naapurikuntienkin kulttuurinen toimintaympäristö ja -perinne saattavat kuitenkin poiketa paljonkin toisistaan, mikä vaikeuttaa toiminnan seuraamista ja tukemista. Siksi on entistä tärkeämpää pystyä rekrytoimaan alueen parhaat asiantuntijat toimikuntiin, ja heidät tunnetaan parhaiten alan yhdistyksissä. Alueellisen, kollegiaalisen kontaktipinnan kautta kulkee tieto vireillä olevista hankkeista, mikä vaikuttaa myös tulevien hakemusten määrään ja laatuun.

Emme pitäisi huonona vaihtoehtona sitä, että taidetoimikuntalaitoksen uudistamisprojektia valmisteltaisiin vielä hieman pidempään siten, että uusi Taiteen edistämiskeskus aloittaisi toimintansa vasta vuoden 2013 alussa.

Helsingissä, 16.8.2010

Suomen Säveltäjät ry

Annu Mikkonen
toiminnanjohtaja

Suomen Säveltäjät ry on suomalaisten ja Suomessa vakituisesti asuvien taidemusiikin säveltäjien ammatillinen järjestö, johon kuuluu 170 säveltäjäjäsentä. Sen tehtävänä on toimia maamme uuden taidemusiikin säveltäjien yhdyssiteenä ja taustajärjestönä, joka jäsentensä etuja ajavana järjestönä myös pyrkii edistämään suomalaista taidemusiikkia. Yhdistyksen jäsenistö kattaa yli 90 % alalla toimivista taiteenharjoittajista.